



Акіліна Анна Володимирівна,

студентка III курсу першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти (групи УМЛБ-1-23-4-Од)
спеціальності 035 Філологія
Факультету української філології,
культури і мистецтва
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка.

Науковий керівник:

Т.М. Вінтонів, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

ПОЕТИКА ОНІМІВ В РОМАНІ ВАЛЕР'ЯНА ПІДМОГИЛЬНОГО «МІСТО»

У статті розглянуто функціонування онімів у романі Валер'яна Підмогильного «Місто». Досліджено поширеність антропонімів та топонімів у тексті, описано історичне походження та типологічні вияви антропонімічних назв. Результати аналізу тексту засвідчують історичну важливість та контекстуальне значення онімів, використаних автором роману.

Ключові слова: ономастика, онім, антропонім, топонім, гідронім, урбанонім, астіонім, дрімонім, оронім, хоронім, агоронім, комонім, пейоратив, демінутив.

Постановка проблеми. Питання власних назв завжди викликало інтерес мовознавців. Походження онімів становить глибоку історичну та лексичну цінність, як для поглиблення теоретичних знань про українську мову, так і для збереження національної пам'яті та культури.

Ономастика (грец. ὄνομα – ім'я) або ономатологія, – наука про прізвиська та імена, у межах якої виокремлюють етноніміку, антропоніміку, топоніміку, астроніміку та інші підрозділи (Ковалів, 2007: 153). Українська література – джерело для досліджень поетики онімів.

Аналіз досліджень. Теоретико-методологічною основою статті стали праці таких лінгвістів, як Ю. Карпенко, Л. Фоміна, О. Карпенко (Карпенко, 2006: 72–82), Г. Лукаш, М. Торчинський, Т. Вінтонів (Вінтонів М., Вінтонів Т., 2024: 21–26), А. Вегаш (Вегаш, 2023: 510) та інші.

Твір «Місто» В. Підмогильного став культовим романом українського модернізму, що послідовно осмислювався науковцями (В. Дмитренко, Ю. Ковалів, С. Карпова, М. Доценко, І. Борисюк, А. Будилко). Ці дослідники по-різному акцентують багатозаровість прози Валер'яна Підмогильного. В. Дмитренко у праці «Літературний дискурс «Ланки»–МАРСУ першої третини ХХ століття» (Дмитренко, 2009: 280) аналізує модерністський дискурс, у межах якого формувався творчий стиль письменника. Ю. Ковалів у дослідженні «Урбаністичні парадокси у романі «Невеличка драма» В. Підмогильного» (Ковалів, 2010: 442–447) висвітлює урбаністичну тематику в контексті його прози. С. Карпова у праці «Поетика і мова творів В. Підмогильного як відображення його епохи» (Карпова, 2020: 201–206) розглядає поетику митця як віддзеркалення культурних процесів часу. М. Доценко в роботі «Структура імені-образу в екзистенціальному тексті (на матеріалі роману «Місто» В. Підмогильного)» (Доценко, 2015: 104–110) аналізує екзистенційні модуси, репрезентовані в структурі поетонімів. І. Борисюк у дослідженні «Міфологічна матриця роману В. Підмогильного «Місто»» (Борисюк, 2011: 32–37) інтерпретує роман крізь призму міфологічної моделі ініціації онімів. А. Будилко в роботі «Образ міста в прозі Валер'яна Підмогильного» (Будилко, 2020: 60–61) показує місто як ключовий символічний та психологічний простір його прози.

Мета статті – дослідити поетику онімів у романі В. Підмогильного «Місто».

Виклад основного матеріалу. Валер'ян Підмогильний – український письменник і перекладач, один з найвизначніших прозаїків українського «Розстріляного відродження». Народився Валер'ян Петрович Підмогильний 2 лютого 1901 року в селі Чаплі під Катеринославом (нині Дніпро). За своє життя Валер'ян Підмогильний написав чимало творів: «Невеличка драма», «Проблеми хліба», «Повість без назви», «Добрий Бог» тощо. Однак роман «Місто» став одним із найпопулярніших творчих доробків Підмогильного, першим урбаністичним твором, багатим

до того ж на використання різноманітних онімів, і тому саме цей роман є об'єктом детального розгляду в нашому дослідженні

У Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України, у вільному доступі, наявна сторінка оцифрованого листа В. Підмогильного, з якого видно, що мету написання роману автор визначає так: «Свій роман «Місто» я почав писати передусім для себе ... воно, за ... задумом, мало бути кіносценарієм ... комедією. Головним стимулом ... був переїзд ... з Харкова до Києва і та кінолихоманка, що почалася ... серед київських письменників... Я побачив свою цілковиту безпорадність на цьому зрадливому полі, і щоб відшкодуватись за поразку, вирішив скористуватись темою для роману. Від неї, видима річ, лишилися самі уламки, чи певніше - самий тільки імпульс. Написав «Місто», бо люблю місто, і не мислю поза ним ні себе, ні своєї роботи. Написав ще й тому, щоб наблизити, в міру змоги, місто до української» (Підмогильний, 1929).

Досліджуючи текст роману, ми виокремили декілька груп антропонімів, які різняться за будовою та лексичним значенням. Найцікавіше вираженням було звичайно ім'я головного героя – Степана Радченка, яке зазнало певної трансформації відповідно до змін в сюжеті твору.

Розглядаючи походження цього, та наступних імен, ми звернулися до наукового доробку (Скрипник, Дзятківська, 2005: 334), згідно з яким антропонім «Степан (Стефан, Стецько) має грецьке походження, за яким історично було закріплене значення *Stephanos* – вінок. Слід пам'ятати, що за сюжетними відомостями героя звали саме Степаном. Однак урбаністичні настрої спонукали студента, що переїхав до Києва з села Теревені, використовувати як псевдонім іншу форму свого імені – «Стефан». Це один із яскравих прикладів того, як навіть незначні зміни в структурі антропоніма можуть впливати на соціальне відчуття його носія.

Роман «Місто» багатий на вживання антропонімів, використання різних за повнотою їх форм.

Трикомпонентні антропоніми – І+ІП+П: *Лука Демидович Гнідий, Тамара Василівна Гніда, Михайло Демидович Світозаров.*

Зазначимо, що українська традиція використання формули: прізвище, ім'я, по батькові – не перервалася і досі, попри домінування двокомпонентної антропонімної формули. Тобто на початку ХХ століття, попри зміну влади, ця традиція збереглася.

Двокомпонентні антропоніми – І+П: *Степан Радченко, Стефан Радченко, Борис Задорожній, Максим Гнідий, Михайло Світозаров.*

Двокомпонентні антропоніми – І+ІП: *Степан Павлович, Надія Семенівна, Борис Вікторович, Тамара Василівна*.

Однокомпонентні антропоніми: *Радченко, Степан, Стефан, Степанко, Стефочка, Надійка, Надюся, Наташка, Ганнуся, Ганна, Нюся, Яша, Левко, Кий, Либідь, Борис, Задорожній, Зоська, Гнідий, Лука, Гніді, Тамара, Мусінька, Максим, Вигорський, Світозаров, Михайло*.

Прізвища персонажів також різняться між собою за своїм історичним походженням. Найяскравіше в тексті виділяються три групи: прізвища патронімно-матронімного походження, відтопонімні прізвища та атрибутивні прізвища.

Прізвища патронімно-матронімного походження: Прізвище *Радченко* утворено від імені із додаванням суф. -енко (ім'я Родіон – «**РОДИОН (РАДИВОН)**, гр.*; можливо, від *rodon* – троянда; за іншим тлумаченням – житель острова Родос. *Родько, Радько..*» (Скрипник, Дзятківська, 2005: 94)), *Світозаров* утворено від імені + суф. -ов (ім'я Світозар – «**СВИТОЗАР**, слов.; від *світ-* (світлий) і *зар-* (рос. заря). *Зарик, Заря* (Скрипник, Дзятківська, 2005: 95)).

Відтопонімні прізвища: *Голубовська* – відтопонімного походження із додаванням суфікса -ська (ймовірно походить від назви села *Голубівка*, розташованого в Дніпропетровській області. Деякі дослідники вважають, що воно було названо на честь козака І. Голуба (Дніпропетровська область у складі УРСР: інформаційно-пізнавальний портал.)), *Вигорський* – відтопонімного походження із додаванням суфікса -ська (ймовірно походить від назви гідроніма (річка) *Вігор* на заході України (Маринич, 1989-1993: 182)).

Атрибутивні прізвища: *Гнідий* (масть коня), *Задорожній* (За+дорогою)

Окрему увагу приділено антропонімам, які різняться за емоційним забарвленням, вказуючи на відношення мовця до об'єкта звернення. Крім офіційних, у «Місті» В. Підмогильного також присутні розмовні форми звернень. Ці форми різняться за своїми флексіями і поділяють на пейоративи (зневажливі форми вжитку) та демінутиви (зменшено-пестливі форми імен, прізвиськ):

Пейоративи: *Наташка, Зоська*

Імена з Демінутивними суфіксами -к, -усь, -юсь, -іньк: *Степанко, Надюся, Нюся, Ганнуся, Мусінька*.

Окремо можна виокремити ім'я з демінутивним суфіксом -очка: *Стефочка*, який вживають щодо головного героя і, незважаючи на флексію -очка, яка притаманна зменшено-пестливій формі імен, використовують як жарт.

Уваги заслуговує також походження використаних автором антропонімів. Для аналізу виокремлено групу антропонімів, які відносяться до імен і мають історично різні корені:

Максим – *Максиміан* (лат. *maximus* – найбільший; пор. максимум, максималіст) (Скрипник, Дзятківська, 2005: 74);

Ганна (Анна) – давньоєвр.; із *Channa*; від *chānan* – «він був милостивий, виявляв ласку» (Скрипник, Дзятківська, 2005: 128);

Надія – укр.; переклад запозиченого із ст.-сл. імені *Надежда*, що з'явилося як калька з гр. імені *Elpis*; від *elpis* – «надія» (Скрипник, Дзятківська, 2005: 164).

Яша – похідне від *Яків* – давньоєвр.; ім'я *Ya'aqōb* – «він іде слідом (по п'ятах)»; від *'aqebh* – «п'ята» (за біблійною легендою, Яків, близнюк, схопив свого первонародженого брата Ісава за п'яту, щоб не відстати від нього) (Скрипник, Дзятківська, 2005: 111).

Левко – похідне від *Лев* – давньоєвр. *lēbh*, лат. *leo* (род. *leonis*) – «лев». (Скрипник, Дзятківська, 2005: 71).

Борис – слов.; скороч. від *Борислав*; деякі дослідники виводять це ім'я від *Богорис* – так звали болг. царя, який хрестився в 864 р. і запровадив християнство в Болгарії; можл. *bogorŭ* – «малий» (Скрипник, Дзятківська, 2005: 43).

Лука – похідне *Лук'ян*; *Лука*, (*Лукаш*, *Лук'ян*, *Лук'ян*), *Лук'ян* (*Лук'ян*) – лат. *Iux* (род. *lucis*) – «світло» (буквально: світлий, світний). (Скрипник, Дзятківська, 2005: 72).

У тексті роману також наявні міфони́ми:

Кий – ім'я персонажа літописної легенди. Використовується автором як порівняння: «Вода й сонце приймали всіх, хто покинув допіру пера й терези – кожного юнака, як Кия».

Либідь – ім'я з літописної легенди. Використовується у тексті як порівняння: «..і кожну юнку, як Либідь». Тобто усіх молодих людей приймали.

Вельзевул – міфони́м. Також має імена «Веліар, Телокх, основна функція яких – спокусити пустельника. У фольклорі та літературі цей біс описують як чорний (синій), крилатий, хвостатий, на ногах і руках має кігті, навколо нього завжди дим і сморід. Має здатність обертатися у змія, чорного пса, ведмедя, вовка, «лютого звіра», монаха, інородця, скомороха, навіть ангела та Ісуса Христа..» (Деменчук, 2021: 51)

Використовують як порівняння: «..стреміли до центру, де сидів сам Вельзевул – українська мова». Подібне зіставлення, здійснене головним героєм ро-

ману, яскраво демонструє нам тогочасні тенденції, коли культура українізації, запроваджена владою, була тимчасовою і неширою. Це сприяло викривленому сприйняттю української мови суспільством, що відповідало прихованим цілям радянської ідеології – знищення.

Багатим роман «Місто» є і на використання топонімів, що становить велику історичну цінність, враховуючи, що певну кількість згаданих В. Підмогильним назв, з часів написання автором роману, було змінено.

Прописані в тексті топоніми ми поділили на такі різновиди:

Гідронім: Дніпро.

Астionіми: Київ, Радомишль.

Хороніми: Київщина, Кагарлицький р-н.

Комоніми: с. Теревені, с. Глухарі, с. Кіндратівка.

Урбаноніми: Кирилівка, Поділ, Нижній Вал, Хрещатик, Майдан Комінтерну, Царсткий Сад, Володимирський собор, Житній базар, Єврейський базар, Бессарабка, Деміївка, Ботанічний сад, музей Ханенка, Золоті Ворота, Золотоворітський сквер, Андріївський узвіз.

Годоніми: вул. Революції, вул. Леніна, вул. Володимирська, вул. Бессарабська, вул. Львівська, вул. Павлівська

Агоронім: площа Революції.

Ергоніми: Палац Праці, буд. КУБУЧу.

Оронім: Володимирський горб.

Дромонім: Берестейське шосе.

Дрімонім: Голосіївський ліс.

Некронім: Аскольдова могила.

За результатами проведеного нами дослідження можна з упевненістю постановити, що твір В. Підмогильного «Місто» є значущим внеском не тільки в українську літературу, а й в український мовний простір, збагачуючи його використанням онімів та надаючи шлях до подальших досліджень. Отримані висновки узгоджуються з міркуваннями С. Карпової (Карпова, 2020: 201-206), яка підкреслює, що поетика та мовна організація творів В. Підмогильного є відображенням культурних і світоглядних процесів його епохи. Світосприймання автора, психологізм його текстів і здатність тонко реагувати на реалії часу виявилися у мовотворчості письменника, що особливо виразно простежується в романі «Місто». Лексика художніх творів В. Підмогильного чутливо фіксує суспільні зміни та нові соціальні явища, тому мовний матеріал роману є показовим для розумін-

ня мовної картини доби та місця письменника в розвитку української літературної мови.

Для уточнення особливостей функціонування антропонімів у романі здійснено систематизацію власних назв, уживаних у тексті, з урахуванням їхніх структурних типів, варіативності та частотності появ. Узагальнені результати подано в таблиці 1, яка демонструє різновиди антропонімів, їхні форми вжитку в романі.

Таблиця 1

Систематизація антропонімів роману Валер'яна Підмогильного «Місто» за структурними типами, формами вжитку та частотністю

№ п/п	Антропоніми	Категорія антропоніма	Форма вжитку	Вжито разів
1	Степан Радченко	Ім'я + прізвище -	Офіційна, повна	15
2	Степан Павлович	ім'я + ім'я по батькові	Офіційна, повна	3
3	Стефан Радченко	Псевдонім + прізвище	Офіційна, повна	7
4	Радченко	Прізвище	Офіціна	2
5	Степан	Ім'я	Розмовна	433
6	Стефан	Псевдонім	Розмовна	7
7	Степанко	Прізвисько	Зменшено пестлива	4
8	Стефочка	Назвисько	Зменшено пестлива	4
9	Надійка	Ім'я	Розмовне, зменшено-пестлива	60
10	Надюся	Прізвисько	Зменшено пестлива	2
11	Надія Семенівна	Ім'я + ім'я по батькові	Офіційна	2
12	Наташка	Прізвисько	Розмовна	1
13	Ганнуся	Ім'я	Зменшено пестлива	16
14	Ганна	Ім'я	Розмовна	2
15	Нюся	Ім'я	Розмовна	8
16	Яша рос.	Ім'я	Розмовна	16
17	Левко	Ім'я	Розмовна	53

18	Кий	Ім'я	Міфонім (ім'я з легенди)	1
19	Либідь	Ім'я	Міфонім (ім'я з легенди)	1
20	Борис	Ім'я	Розмовна	44
21	Борис Вікторович	Ім'я + ім'я по батькові	Офіційна, повна	1
22	Борис Задорожній	Ім'я + прізвище	Офіційна	6
23	Задорожній	Прізвище	Офіційна	2
24	Зоська	Прізвисько	Розмовна, зменшено пестлива	110
25	Голубовська	Прізвище	Офіційна	1
26	Лука Демидович Гні- дий	Ім'я + ім'я по батькові + прізвище	Офіційна	1
27	Гнідий	Прізвище	Офіційна	12
28	Лука	Ім'я	Розмовна	9
29	Гніді	Прізвище	Офіційна	9
30	Тамара Василівна Гніда	Ім'я + ім'я по батькові + прізвище	Офіційна, повна	1
31	Тамара Василівна Патронім	Ім'я + ім'я по батькові	Офіційна, повна	7
32	Тамара	Ім'я	Розмовна	2
33	Мусінка	Назвисько	Зменшено пестлива	35
34	Максим Гнідий	Ім'я + ім'я по батькові	Офіційна, повна	2
35	Максим	Ім'я	Розмовна	53
36	Вигорський	Прізвище	Офіційна	23
37	Михайло Демидович Світозаров	Ім'я + ім'я по батькові + прізвище	Офіційна, повна	1

38	Михайло Світозаров	Ім'я + прізвище	Офіційна	3
39	Світозаров	Прізвище	Офіційна	3
40	Михайло	Ім'я	Розмовна	1
41	Вергілій	Ім'я		1
42	Дайне	Ім'я		1
43	Вельзевул	Міфонім		1

Подальша частина аналізу антропонімікону роману подає наступну групу власних назв, пов'язаних із другорядними персонажами та міфічними назвами, що також формують ономастичний простір твору. Ці антропоніми демонструють ширший спектр структурних моделей, від офіційних повних форм до розмовних, зменшено-пестливих, прізвиськових і міфонімів. Узагальнені результати подано в таблиці 2.

Таблиця 2

Антропоніми другорядних персонажів і міфоніми роману «Місто»

№ п/п	Топоніми	Категорія топоніму	Вжито разів
1	Дніпро	Гідронім	15
2	Київ	Астіонім	18
3	Київщина	Хоронім	1
4	с.Теревені	Комонім	3
5	Кирилівка	Урбанонім	1
6	вул. Революції	Годонім	5
7	площа Революції	Агоронім	2
8	Дарниця	Урбанонім	1
9	Поділ	Урбанонім	9
10	Старий Город	Урбанонім	1
11	Нижній Вал	Урбанонім	7
12	Палац Праці	Ергонім	2
13	с. Глухарі	Комонім	1

14	Радомишль	Астонім	1
15	с. Кіндратівка	Комонім	1
16	Кагарлицький р-н	Хоронім	1
17	Буд. КУБУЧу	Ергонім	2
18	Вул. Леніна	Годонім	4
19	Хрещатик	Урбанонім	10
20	Майдан Комінтерну	Урбанонім	1
21	Царський Сад	Урбанонім	3
22	Володимирський собор	Урбанонім	2
23	Володимирський горб	Оронім	3
24	Вул. Володимирська	Годонім	5
25	Житній базар	Урбанонім	2
26	Єврейський базар	Урбанонім	1
27	Бессарабка	Урбанонім	1
28	Вул. Бессарабська	Годонім	2
29	Деміївка	Урбанонім	1
30	Берестейське шосе	Дромонім	1
31	Голосіївський ліс	Дрімонім	1
32	Ботанічний Сад	Урбанонім	1
33	Музей Ханенка	Урбанонім	1
34	Аскольдова могила	Некронім	1
35	Золоті Ворота	Урбанонім	2
37	Золотоворітський сквер	Урбанонім	2
37	Вул. Львівська	Годонім	4
38	Вул. Павлівська	Годонім	1
39	Андріївський узвіз	Урбанонім	3

Висновки і перспективи. Поетонімікон роману В. Підмогильного «Місто» постає як цілісна художня система, у якій антропоніми й топоніми виконують не лише номінативну, а й глибинну семантичну та характеротвірну функції. Результати дослідження підтверджують, що різнотипні оніми формують урбаністичний, культурний і психологічний простір твору, відображаючи динаміку внутрішніх трансформацій персонажів і соціальні реалії епохи. Поетика онімів у романі підтверджує високу мовотвірну майстерність автора й відкриває перспективи для подальших ономастичних та інтердисциплінарних студій.

Список використаних джерел

- Бандура Т. Поетика психологізму в інтелектуальних оповіданнях Валер'яна Підмогильного. *Тайни художнього тексту* : зб. наук. пр. Донецьк : Вид-во ДНУ, 2011. С. 9–16. URL: <https://surl.ln/bgjuaj> (дата звернення: 15.11.2025).
- Борисюк І. В. Міфологічна матриця роману В. Підмогильного «Місто». *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2011. Т. 124. С. 32–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAfn_2011_124_8. (дата звернення: 15.11.2025).
- Будилко, А. Образ міста в прозі Валер'яна Підмогильного. *Філологія XXI століття* : зб. наук. пр. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2020. С. 60–61.
- Вегеш А. І. Українська літературно-художня ономастика : зб. ст. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2023. 510 с. URL: <https://surl.li/rttgjz> (дата звернення: 15.11.2025).
- Вінтонів М.О., Вінтонів Т.М. Семантика і структура мікротопонімів міста Києва (на матеріалах історичних онімів Приорка, Крістєрова Гірка, Кинь-Грусть). *Закарпатські філологічні студії*. 2024. с. 21–26. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.35.3>
- Географічна енциклопедія України: у 3 т / редкол.: О. М. Маринич (відповід. ред.) та ін. К. : «Українська Радянська Енциклопедія» імені М. П. Бажана, 1989-1993. URL: <https://surl.li/giuryj> (дата звернення: 15.11.2025).
- Голубівка. Дніпропетровська область у складі УРСР: інформаційно-пізнавальний портал. URL: <http://imsu-dnipropetrovsk.com/mista-i-sela/novomoskovskiy-rajon/golubivka.html> (дата звернення: 15.11.2025).
- Гонца І. С. Українська ономастика : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Умань : Візаві, 2021. 192 с. URL: <https://surl.li/vtzgzm> (дата звернення: 15.11.2025).
- Дмитренко В. Літературний дискурс «Ланки»-МАРСУ першої третини ХХ століття: монографія. Луганськ: Альма-матер, 2009. 280 с.
- Доценко М.В. Структура імені-образу в екзистенціальному тексті (на матеріалі роману «Місто» В. Підмогильного). *Вісник Донецького національного університету. Серія Б. Гуманітарні науки*. 2015. № 1–2. С. 104–110. URL: <https://surl.li/cc/kpwmid> (дата звернення: 15.11.2025).
- Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика як новий напрямок вивчення власних назв. *Східноукраїнський лінгвістичний збірник*. 2006. Вип. 10. С. 72–82. <https://surl.li/skgkrmus> (дата звернення: 15.11.2025).
- Карпова С. Поетика і мова творів В. Підмогильного як відображення його епохи. *Збірник наукових праць НДІУ, том V*, 2020. С. 201–206.
- Ковалів Ю. І. Ономастика. У: *Літературознавча енциклопедія* : у 2 т. Т. 2: М–Я. Київ: ВЦ «Академія», 2007. С. 153–154. URL: <https://archive.org/details/literaturoznachat2/page/n153/mode/1up> (дата звернення: 15.11.2025). (дата звернення: 15.11.2025). (дата звернення: 15.11.2025).

- Ковалів Ю. Урбаністичні парадокси у романі «Невеличка драма» В. Підмогильного. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2010. Вип. XXIII, ч. 2. С. 442–447.
- Кравченко Л. О. Українська ономастика: антропоніміка: навч. посіб. Київ: Знання, 2014. 239 с. URL: <https://surl.ln/bhjgun> (дата звернення: 15.11.2025).
- Мовна концептуалізація артефактного простору людини : колективна монографія / кол. авт. ; голов. ред. О. Деменчук. Рівне: РДГУ, 2021. 139 с. (Історія та сьогодення філологічної науки ; т. 4). С.51. URL: https://www.rshu.edu.ua/www/www/images/nauka/kaf_rom_germ_zbir_013.pdf (дата звернення: 15.11.2025).
- Ніколашина Т. Урбанонімний простір у романі «Місто» В. Підмогильного. *Палітра слова й тексту Січеславщини* : колективна монографія. Дніпро : Ліра, 2020. С. 9–16.
- Підмогильний В. «Несподівано». Післямова до роману «Місто». 1929. ЦДАМЛМ України, ф. 107, оп. 1, од. зб. 7.
- Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей. *Словник-довідник* / За ред. В. М. Русанівського; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. 3-тє вид., випр. К. : Наукова думка, 2005. 334 с. URL: <https://surl.li/basdzr> (дата звернення: 15.11.2025).
- Шерех Ю. Людина і люди («Місто» Валеріяна Підмогильного). У: Шерех Ю. *Пороги і запоріжжя: література, мистецтво, ідеології*. Т. 1. Харків, 1998. С. 81–91.

References

- Bandura T. Poetyka psycholohizmu v intelektualnykh opovidanniakh Valeriana Pidmohylnoho. *Tainy khudozhnoho tekstu* : zb. nauk. pr. Donetsk : Vyd-vo DNU, 2011. S. 9–16. URL: <https://surl.ln/bgjuaj> (15.11.2025).
- Borysiuk I. V. Mifolohichna matrytsia romanu V. Pidmohylnoho «Misto». *Naukovi zapysky NaUKMA. Filolohichni nauky*. 2011. T. 124. S. 32–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAfn_2011_124_8. (15.11.2025).
- Budylo, A. Obraz mista v prozi Valeriana Pidmohylnoho. *Filolohiia KhKhI stolittia*: zb. nauk. pr. Kharkiv: KhNPU im. H. S. Skovorody, 2020. S. 60–61.
- Vehesh A. I. Ukrainska literaturno-khudozhnia onomastyka : zb. st. Uzhhorod : TOV «RIK-U», 2023. 510 s. URL: <https://surl.li/rttgjz> (15.11.2025).
- Vintoniv M.O., Vintoniv T.M. Semantka i struktura mikroponimiv mista Kyieva (na materialakh istorychnykh onimiv Priorka, Kristerova Hirka, Kyn-Hrust). *Zakarpatski filolohichni studii*. 2024. s. 21–26. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.35.3> (15.11.2025).
- Heohrafichna entsyklopediia Ukrainy: u 3 t / redkol.: O. M. Marynych (vidpovid. red.) ta in. K. : «Ukrainska Radianska Entsyklopediia» imeni M. P. Bazhana, 1989-1993. URL: <https://surl.li/giuryj> (15.11.2025).
- Holubivka. Dnipropetrovska oblast u skladi URSR: informatsiino-piznavalnyi portal. URL: <http://imsu-dnipropetrovsk.com/mista-i-sela/novomoskovskiy-rajon/golubivka.html> (15.11.2025).
- Hontsa I. S. Ukrainska onomastyka : navchalnyi posibnyk dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity. Uman : Vizavi, 2021. 192 s. URL: <https://surl.li/vtvgzm> (15.11.2025).
- Dmytrenko V. Literaturnyi diskurs «Lanky»-MARSu pershoi tretyny KhKh stolittia: monohrafiia. Luhansk: Alma-mater, 2009. 280 s.
- Dotsenko M.V. Struktura imeni-obrazu v ekzystentsialnomu teksti (na materialakh romanu «Misto» V. Pidmohylnoho). *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu. Seriya B. Humanitarni nauky*. 2015. № 1–2. S. 104–110. URL: <https://surl.cc/kpwmid> (15.11.2025).
- Karpenko O. Yu. Kohnityvna onomastyka yak novyi napriamok vyvchennia vlasnykh nazv. *Skhidnoukrainskyi lnhvistychnyi zbirnyk*. 2006. Vyp. 10. S. 72–82. <https://surl.li/sgkmus> (15.11.2025).
- Karpova S. Poetyka i mova tvoriv V. Pidmohylnoho yak vidobrazhennia yoho epokhy. *Zbirnyk*

- naukovykh prats NDIU, tom V, 2020. S. 201–206.
- Kovaliv Yu. I. Onomastyka. U: Literaturoznavcha entsyklopediia : u 2 t. T. 2: M–Ya. Kyiv: VTs «Akademii», 2007. S. 153–154. URL: <https://archive.org/details/literaturoznavchat2/page/n153/mode/1up> (15.11.2025).
- Kovaliv Yu. Urbanistychni paradoksy u romani «Nevelychka drama» V. Pidmohylnoho. Aktualni problemy slovianskoi filolohii. 2010. Vyp. XXIII, ch. 2. S. 442–447.
- Kravchenko L. O. Ukrainska onomastyka: antroponimika: navch. posib. Kyiv: Znannia, 2014. 239 s. URL: <https://surl.luhjgun> (15.11.2025).
- Movna kontseptualizatsiia artefaktnoho prostoru liudyny : kolektyvna monohrafiia / kol. avt. ; holov. red. O. Demenchuk. Rivne: RDHU, 2021. 139 s. (Istoriia ta sohodennia filolohichnoi nauky ; t. 4). S.51. URL: https://www.rshu.edu.ua/www/www/images/nauka/kaf_rom_germ_zbir_013.pdf (15.11.2025).
- Nikolashyna T. Urbanonimnyi prostir u romani «Misto» V. Pidmohylnoho. U: Palitra slova y tekstu Sicheslavshchyny : kolektyvna monohrafiia. Dnipro : Lira, 2020. S. 9–16.
- Pidmohylnyi V. «Nespodivano». Pisliamova do romanu «Misto». 1929. TsDAMLN Ukrainy, f. 107, op. 1, od. zb. 7.
- Skrypnyk L. H., Dziatkivska N. P. Vlasni imena liudei. Slovnyk-dovidnyk / Za red. V. M. Rusanivskoho; NAN Ukrainy, In-t movoznav. im. O. O. Potebni. 3-tie vyd., vypr. K. : Naukova dumka, 2005. 334 s. URL: <https://surl.li/basdzt> (15.11.2025).
- Sherekh Yu. Liudyna i liudy («Misto» Valeriiana Pidmohylnoho). U: Sherekh Yu. Porohy i zaporizhzhia: literatura, mystetstvo, ideolohii. T. 1. Kharkiv, 1998. S. 81–91.

THE POETICS OF PROPER NAMES IN VALERIAN PIDMOHYLNY'S NOVEL 'THE CITY'

Anna Akylina, third-year student of the first (bachelor's) level of higher education majoring in Philology at the Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Arts of the Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

The article examines the functioning of proper names in Valerian Pidmohylny's novel 'The City'. The prevalence of anthroponyms and toponyms in the text is examined, and the historical origin and typological manifestations of anthroponymic names are described. The results of the text analysis confirm the historical importance and contextual significance of the onyms used by the author of the novel.

Keywords: onomastics, onym, anthroponym, toponym, hydronym, urbanonym, astionym, drimon, oronym, choronym, agronym, comonym, pejorative, diminutive.